

ASSAIG

Francesc Fontbona (dir.),
El Modernisme. Pintura i dibuix
i *El Modernisme. A l'entorn de*
l'arquitectura. EDICIONS
L'ISARD. Barcelona, 2003.

El Modernisme català té una especial significació. Per una banda, constitueix un moment de gran esplendor i d'una incorporació plena als corrents creatius internacionals, que propugnaven una modernitat imaginativa i esteticista, d'una forta impregnació simbolista i continuadors de l'esperit que va animar Rusquin i William Morris. Per una altra banda, marca una progressió en la recuperació de la consciència nacional catalana, recolzada per la Renaixença, amb la puixança de l'ascendent indústria i una creixent afirmació política, i, al mateix temps que s'invoquen les llunyanes glòries medievals, tot es produeix amb un impuls projectat a un present obert al futur en una mesura no coneguda fins aquell moment.

Aquest període ha estat bastant estudiat i es compta amb bons especialistes, però no s'havia tractat en el seu conjunt des dels llibres de Josep F. Ràfols (1949) i Alexandre Cirici (1951). Per això hem de celebrar l'inici de la publicació d'una col·lecció de tres volums dedicada a exposar amb amplitud no registrada fins ara la història d'aquest moviment. El director d'aquesta obra és Francesc Fontbona, prou reconegut com el principal expert en el conjunt de l'art d'aquest període i s'ha comptat amb importants especialistes en cada tema: 26

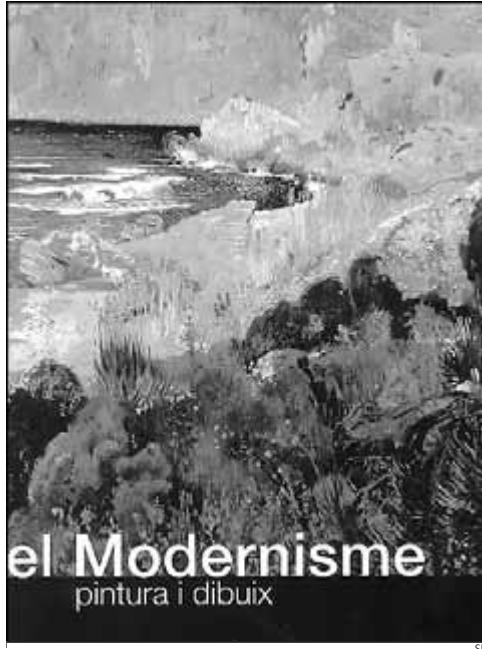
Una nova història del Modernisme català

J. CORREDOR-MATHEOS

per al volum dedicat a l'entorn de l'arquitectura, primer aparegut, i 20 per a la pintura i el dibuix. *El Modernisme* va modificant-se en la nostra consideració, d'acord amb els canvis de sensibilitat i els produïts en el coneixement del passat. I aquesta obra no és només una síntesi i recapitulació dels treballs realitzats fins ara, sinó que, en bona part, és fruit d'investigacions recents i suposa una actualització de criteris i mètodes.

L'arquitectura és l'activitat que més se sol identificar amb el Modernisme. És, ben cert, un art que té molt pes en la configuració i la consolidació del moviment,

i en el seu reconeixement tant pels medis cultes com populars, però el Modernisme constitueix un conjunt cohesionat i coherent -amb les lògiques contradiccions de tot moviment cultural-, que va tenir als principals centres europeus un cultiu intens i molt fructífer. Pensem en l'Art Nouveau a França, la *Sezession* a Àustria, el *Jugendstil* a Alemanya, el *Modern Style* a Anglaterra i el *Liberty* a Itàlia, moviments que, amb unes relacions evidents, revelen notables diferències. El Mo-

PORTADA D'EL MODERNISME. PINTURA I DIBUIX

dernisme català, amb tot el que deu a l'Art Nouveau i a algunes altres variants d'aquest corrent, mostra trets propis que el distingeixen i l'identifiquen, i que són analitzades en aquesta obra.

Quan es pensa en el Modernisme, es veu com un conjunt més o menys homogeni, però aquesta obra ens permet veure la seva gran complexitat. Per una part, continua un procés historicista que aprofita referències medievals (com ara Rubió i Bellver, Gaudí, les prime-

res èpoques de Puig i Cadafalch, Domènech i Montaner i Cèsar Martiniell) i per una altra, acabarà generant una reacció com el Noucentisme, de sentit contrari, amb una mena d'*appel a l'ordre*, al qual se sumen alguns modernistes, com ara Soler i March, Josep M. Pericas i Rafael Massó, que s'aproximen al secessionisme. Les principals figures van evolucionar d'una manera que requereix l'atenció especial que se'ls ha donat, però el cert, que aquest llibre constata, és que són pocs els arquitectes que encaixen només en el Modernisme i s'esgoten en el seu marc. El cas d'Antoni Gaudí és, evidentment, el més especial de tots, com remarca Francesc Fontbona: "Sovint sembla clar que més que representar una època es representa només a si mateix, i en tot cas, fa que als ulls de molts, abusivament, a causa de l'enorme gruix de la seva capacitat de creador, sigui la seva època la que s'identifica amb la seva obra". Aquest volum posa de relleu l'amplitud que va tenir aquest moviment a tot el Principat i amplia el camp de visió al País Valencià i a les Illes Balears. També inclou

capítols sobre les arts aplicades a l'arquitectura: la pintura mural, els monuments escultòrics, el vitrall, els paviments, els mosaics i les rajoles, la foneria i forja i els paraments i revestiments.

L'altre volum ja publicat tracta la pintura i el dibuix. També en la pintura i el dibuix s'aprecia la influència que va tenir l'Art Nouveau, viscut per diversos pintors durant les estades a París, gairebé obligades aleshores per als joves artistes. Com passa a l'arquitectura, hi ha nombrosos artistes que es troben a cavall entre el Modernisme i el Noucentisme. S'estudien les relacions inicials amb el simbolisme, la plenitud de Casas i Rusiñol i la seva relació amb els nous corrents parisiens, els artistes a l'entorn d'Els Quatre Gats, la Colla del Safrà, l'evolució de Joaquim Mir i Nonell, el Grup El Rovell de l'Ou, Anglada Camarasa i artistes que tenien els seus orígens en el Modernisme, com ara Josep Maria Sert i Picasso.

El Modernisme. Pintura i dibuix, el mateix que al volum dedicat a l'arquitectura, desglossa el camp en escoles, grups, altres vessants i els artistes més rellevants, i entra en profunditat en aquests temes concrets sense trencar el discurs a què obligaria si aquest fos únic. El dibuix, tantes vegades tractat fragmentàriament i relegat a un pla molt menor, és analitzat amb una amplitud que en permet apreciar la importància.

A l'interès dels rigorosos textos d'aquests dos primers volums se sumen les abundants reproduccions en color de les pintures, els dibuixos i altres obres, fotografies i altres documents que contribueixen a conèixer millor el Modernisme català.

El triomf de la reina Ahhotep

DAVID CAMINADA

NARRATIVA

Christian Jacq, *La reina Llibertat. L'espasa flamejant*. Traducció d'Albert Vilardell. COLUMNA. Barcelona, 2003.

Christian Jacq, egiptòleg francès i divulgador de la història de l'antic Egipte a través de *best sellers*, té detractors i defensors. Els qui l'ataquen li retreuen, principalment, el fet d'escriure novel·les comercials i més aviat superficials i simples, mentre que els que surten en la seva defensa posen en relleu el seu estil planer i la seva tasca difusora i pedagògica.

Reflex del seu amor i la seva passió desenfrenada cap a tot allò relacionat amb Egipte, *L'espasa flamejant* és el tercer volum de la trilogia *La reina Llibertat*, dedicada a la història de la reina Ahhotep, que va pertànyer a la dinastia XVII i va morir l'any

1515 aC a l'edat de 90 anys. En aquesta ocasió, Jacq relata en forma novel·lada la cruenta i llarga guerra d'alliberament nacional liderada per Ahhotep (la reina *Llibertat*) en contra dels hiksés i que acabarà amb el triomf dels exèrcits del seu fill petit, l'emperador Amosis -casat amb Nefertari-, sobre el sanguinari i despòtic règim dels hiksés.

L'espasa flamejant s'inicia d'una forma curiosa: situant el punt de partida narratiu en Peu Gros, el pres número 1.790 del camp de concentració de Xarohen, a Palestina, muntat pels hiksés. Això no obstant, Peu Gros serà un personatge que apareixerà posteriorment només de manera puntual i esporàdica. El nucli central de la història està reservat per a Ahhotep, que en aquest últim capítol de la trilogia ha vist com el seu marit Seqenenre Tao II i el seu fill gran, Kamose, morien lluitant contra els hiksés. Coratjosa, decidida i obstinada amb la seva missió (alliberar el

seu poble), Ahhotep posarà en relleu les seves dots d'estratègia militar i de comandament en les temptatives per conquerir Avaris, la fortificada i inexpugnable capital dels hiksés.

L'últim volum de la trilogia *La Reina Llibertat*, que compta amb poc més de 300 pàgines i està dividit en 61 petits capítols, permet seguir les vicissituds d'Ahhotep, de la seva mare, la reina Tetisheru -Teti la Petita-, de l'emperador Amosis i dels guerrers l'Afganès i el Bogotut, mentre que del bàndol dels hiksés permet apropar-nos a l'emperador Apopis, el gran tesorero Khamudi i l'almirall Janàs, que s'enfrontaran en una lluita sense quarter pel poder. En el llibre es relata el cruel i sanguinari règim dels hiksés i la duresa amb què Apopis, Khamudi i Janàs exercien el seu poder. *L'espasa flamejant* està ple d'assassinats, de purgues, d'intrigues, de complots. A més, conté al final una inesperada sorpresa de traïció en les files de la reina Ahhotep.

L'EGIPTÒLEG FRANCÈS CHRISTIAN JACQ

Christian Jacq (París, 1947) és un veterà amant i estudiós de l'egiptologia. Des que als 13 anys va llegir *La història de la civilització de l'antic Egipte*, de Jacques Pirenne, Jacq ha fet d'Egipte el seu principal interès intel·lectual i personal. Creador de l'Institut Ramasès, ha publicat nombrosos llibres ambientats a Egipte. Destaquem *Cham-pollion l'Egyption*, *La Reine Soleil*, *L'affaire Toutankhamon*, la trilogia *Le juge d'Egypte*, *Ramsès*, composta per cinc títols, i *La Pedra de Llum*, que consta de quatre parts.

L'espasa flamejant és un llibre senzill. Es llegeix ràpid, però ni els personatges ni les situacions estan tractats de manera brillant ni elogiosa. Fidel a la tècnica del *best seller*, *L'espasa flamejant* és un llibre fàcil. En favor hi juguen els amplis coneixements que l'autor té sobre Egipte. És la seva plusvàlua; el seu gran cabal. Com els béns immobles per a l'economia, Egipte és per a Christian Jacq una inversió segura. És per això que el llibre només és recomanable per als amants i incondicionals de l'antic Egipte.